

Sobre la troballa d'un decàpode macrur al neojuràsic de Santa Maria de Meià

per

N. LLOPIS i LLADÓ

Des que s'inicià l'explotació de les pedreres de calcària litogràfica de Santa Maria de Meià fins ara, una llarga llista de fòssils que caracteritzaven el juràsic superior, i que evidenciaven una fàcies nerítica (1) en tot anàloga a la de la famosa localitat de Solenhofen (Baviera), ens ha estat donada en diferents notes pel senyor VIDAL, el qual des d'un principi s'ocupà de colleccionar i classificar tan importants troballes i encarregà llur estudi a destacats especialistes estrangers.

Aquest distingit geòleg va ésser el primer a assenyalar el juràsic superior a Catalunya (2), i descobrí a les pedreres de Santa Maria de Meià molts fòssils, que atribuí al pis kimeridgià. Reconeixent la importància d'aquest jaciment i entreveient les riqueses paleontològiques que d'ell en sortirien, VIDAL se n'ocupà especialment, i al mateix any es descobria el famós *Paleobatracus Gaudry* Vid., batraci que marcava una fita important per a l'estudi de l'evolució d'aquests vertebrats, els restes dels quals només s'havien recollit, fins aleshores, en terrenys terciaris. Al mateix temps MEUNIER (3) descrivia del mateix jaciment una cicada nova, i ZEILLER (4) estudiava els vegetals i n'assenyalava també algunes espècies noves.

L'any següent, els descobriments continuaren, i no es féu esperar un treball de SAUVAGE (5) estudiant els peixos, entre els quals apareixen espècies noves, i reconegué fins i tot un gènere nou, *Vidalia*, nom posat en honor del seu il·lustre descobridor. MEUNIER (6) publicà encara una altra nota sobre els himenòpters que poc a poc s'anaven descobrint, i el mateix VIDAL (1) anys després cità una sèrie de fòssils nous, entre els quals predominaven els rèptils.

La llista de fòssils recollits i classificats és la que segueix:

VEGETALS. — *Pseudoasterophyllites Vidali* Zeill., *Sphenopteris* cf. *microclada* Sap., *Zamites* cf. *acerosus* Sap., *Pagiophyllum ceranicum* Sap., *Cordaicladus* ?, *Pitophyllum flexile* Zeill., *Pecopteris* o *Cladophebis*, *Phyllotea* o *Equisetum*, *Yuccites* cf. *burgundiacus* Sap.

INSECTES. — *Paleontina Vidali* Meun., *Ephialtites jurasicus* Meun., *Pimpla Renevieri*, Meun., *Palæoesquina Vidali* Meun. (larva), *Artiticoblatta Colominasi* Maun., Libèl·lula? (larva), Coleòpter?

PEIXOS. — *Undina Leridæ* Sauv., *Undina penicillata* Munst., *Lepidotus* aff. *Itieri* Thioll., *Lepidotus ilergitis* Sauv., *Propteris Vidali* Sauv., *Microdon* aff. *Egertoni* Thioll., *Caturus Tarraconensis* Sauv., *Megalurus Woodwardi* Sauv., *Megalurus Sauvagei* Vid., *Aspidorhyncus* ?, *Lentolepis Voithi* Agas., *Æthalion Vidali* Sauv., *Æthalion gigas* Sauv., *Vidalia Catalaunica* Sauv., *Hybodus Woodwardi* Vid.

AMFIBIS. — *Paleobatrachus Gaudryi* Vid.

RÈPTILS. — *Megasaurus Fauræ* Vid., *Alligatorium Depereti* Vid., *Ichthiosaurus* (coprolit).

Amb la mort de VIDAL i la parada de l'explotació de les calcàries litogràfiques de Santa Maria de Meià s'acabaren les descobertes paleontològiques que, si s'haguessin continuat, ens haurien reservat, sens dubte, noves sorpreses.

* * *

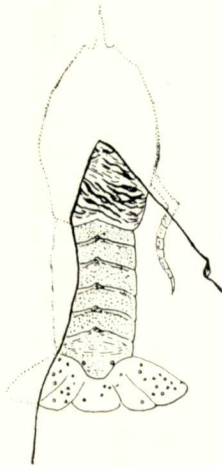
En una excursió que recentment hem efectuat amb socis del «Club Muntanyenc Barcelonès» a les serres del Montsec, hem visitat, quelcom superficialment, les avui abandonades pedreres de calcària litogràfica que es troben al dessota mateix de Rúbies, distants uns tres quarts del dit poble, i amb amples mires sobre la vall del Noguera i l'engorjat dels Terradets. Són petites i consten de tres cossos, rodejats per les runes de les construccions que servien de cases als obrers quan estaven en explotació; estan plenes de fragments trossejats de calcària, de totes formes i dimensions, de manera que és fàcil anar-la esfullant en espera de l'aparició d'algun fòssil. Malgrat la poca estona de què disposàvem fórem bastant afortunats, perquè a més d'unes restes de vegetals, recollirem un fragment d'un articulat, que, en un principi, ens feia dubtar a quina classe pertanyia a causa de l'orientació equivocada que li donàvem. Després reconeguèrem que es tractava del pleon, telson i un fragment de pereion d'un decàpode macrur.

Els crustacis no figuren a la llarga llista de fòssils abans esmentada, de manera que, malgrat ésser el nostre exemplar gairebé indeterminable, degut a la manca d'una gran part del pereion, hem cregut d'interès paleontològic fer-ne la cita per ésser el primer que s'ha trobat al juràsic de Catalunya tot i que és molt abundant a la germana localitat de Solenhofen.

Descripció del fòssil.

Stenochirus ?

Com hem dit, conservem un fragment posterior del pereion; el pleon, en tota la seva longitud, però escapçat cosa d'un quart de la seva amplada per la part superior esquerra, i el telson gairebé complet. A la dreta es destaquen sis articles d'una pota que sembla que acabi en unghla. La llargada total del fragment és de 3,5 cms i aquesta llargada correspondria a un exemplar d'un 5 cms excloses les antenes, de la longitud de les quals no podem tenir-ne idea.

Stenochirus (?) Neojuràsic
Sta. Maria de Meià (Lleida)

El fragment de pereion té una longitud d'un cm i presenta una sèrie de rugositats i fosses, producte del seu mal estat de conservació. L'amplada és de 14 mm a la base; a la part superior potser s'inicia un solc longitudinal, que, si fos realitat, ens el col·locaria dins la família dels Astacomorfs (7).

El pleon té 2,3 cm de llargada i està escapçat per la part superior esquerra cosa d'un quart de la seva amplada. Consta de sis segments, curts i amples, coberts de petites granulacions, separats per sutures arquejades acabades en pitó en la seva part més convexa. L'últim segment es prolonga posteriorment, telson endins, fins a la meitat de la seva longitud. A la base, i a cada costat d'aquesta prolongació presenta una granulació força aparent.

El telson consta de cinc peces, alguna de les quals es distingeix amb dificultat i presenta molt marcades una sèrie de granulacions de secció perfectament circular, uniformement repartides per les cinc peces, que són el·líptiques, i de les quals solament es conserven les impressions.

Els caràcters visibles no ens poden conduir ni a una determinació genèrica exacta, ja que ens manca la part més interessant del cefalotòrax per a establir la seva delimitació. Solament podem fixar-nos en tres caràcters per a intentar una determinació incerta: la iniciació d'un solc longitudinal en la part superior del tros que posseïm del pereion, la pota acabada en unghla que el col·locarien entre els Astacomorfs, i el cefalotòrax mal conservat, caràcter que si bé és constant en el gènere *Stenochirus* Opp., del qual s'han recollit dues espècies a

les calcàries de Solenhofen, pot donar-se com a anomalia en altres gèneres, i, per tant, no pot ésser tingut en consideració.

El nostre objecte no és, doncs, classificar aquest exemplar sense prou elements per a fer-ho, sinó fer notar la presència dels macrurs a les calcàries de Santa Maria de Meià. No dubtem que noves recerques permetran recollir exemplars suficientment íntegres per a llur determinació precisa.

Laboratori de Geologia de la Universitat

Bibliografia

- (1) VIDAL L. M. (1915). — Nota geológica y paleontológica sobre el jurásico superior de la provincia de Lérida. - Bol. Inst. Geol. de España.
- (2) VIDAL L. M. (1902). — Sobre la presencia del tramo kimeridgiense en el Montsech y hallazgo de un batracio en sus hiladas. - Mem. R. Acad. C. y A. de Barcelona.
- (3) MEUNIER F. (1902). — Una nueva Cicada del kimeridgiense en el Montsech. - Mem. R. Acad. C. y A. de Barcelona.
- (4) ZEILLER (1902). — Sobre algunas impresiones vegetales del kimeridgiense de Santa Maria de Meyá (Lérida). - Mem. R. Acad. C. y A. de Barcelona.
- (5) SAUVAGE M. H. E. (1903). — Sobre los peces de la caliza litográfica de la provincia de Lérida (Cataluña). - Mem. R. Acad. C. y A. de Barcelona.
- (6) MEUNIER F. (1903). — Nuevas contribuciones a la fauna de los himenópteros fósiles. - Mem. R. Acad. C. y A. de Barcelona.
- (7) ZITTEL (1888). — Traité de Paleontologie. - Tomo II.